

Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg
Christiansborg
1240 København K

Den 15. maj 2018

Miljø- og fødevareministerens besvarelse af spørgsmål nr. 633 (MOF alm. del) stillet 18. april efter ønske fra Trine Torp (SF).

Spørgsmål nr. 633

"Vil ministeren i forlængelse af samrådet 5/4-18 om azol-midler besvare nedenstående spørgsmål?"

- Vil ministeren undersøge, om der er notater, bilag, mail, telefonnotater m.v. i Fødevareministeriet 2002-17 (fra 2015 Miljø- og Fødevareministeriet), der viser, at medarbejdere havde kendskab til teorien om krydsresistens, jf. ministerens besvarelse af MOF alm. del - spørgsmål 494, hvoraf det fremgår "Hverken Miljøstyrelsen eller departementet har kendt til hypotesen om potentiel risiko for krydsresistens... før sidst i januar 2018."?
- Finder ministeren det sandsynligt, at ingen i Fødevareministeriet har hørt om teorien om krydsresistens i perioden 2002-17 (fra 2015 Miljø- og Fødevareministeriet) siden offentliggørelsen af Europa-Kommissionens eksterne rapport "Opinion on azole antimycotic resistance" (2002)?
- Vil ministeren fremsende svarene fra de lande, ministeriet har rette henvendelse til?
- Vil der generelt kunne fastlægges et juridisk ansvar, hvis en azol-naiv borger dør, som følge af at azol-baseret medicin er blevet virkningsløst, fordi borgeren er angrebet af azol-resistente svampe?
- Kan det bekræftes, at det er op til den enkelte bruger af azol-midler i landbruget at forebygge resistens, at forebyggelsen ikke er en pligt, og at brugerens reaktion på at azol-midler mister deres effektivitet pga. resistens typisk kan være at bruge mere af midlet?
- Kan ministeren bekræfte, at industrien har et ansvar for at sikre, at deres produkter og produktion ikke medfører en risiko for mennesker eller miljøet?
- Kan ministeren bekræfte, at det ikke har en konsekvens for landmanden at ignorere mærkningsvejledning og den obligatoriske rådgivning om IPM og fortsætte med at anvende resistensskabende azol-midler eller dyrke højtydende sorter, som ikke altid er de mest resistente overfor svampeangreb?
- I ministerens svar på MOF alm. del - spørgsmål 419 bruger ministeren begrebet 'uacceptabel krydsresistens'. Hvad forstår ministeren ved 'uacceptabel' i denne sammenhæng, og findes der efter ministerens mening et acceptabelt niveau for overførsel af resistente svampe til mennesker, som følge af anvendelse af kemikalier i landbruget?
- Vil ministeren redegøre for relevante initiativer, der foreslås af WHO's handlingsplan om antimikrobiel resistens (2015), herunder de foreslåede initiativer om udfasning af brugen af antibiotika til afgrøder, og oplyse, i hvilket omfang regeringen vil gøre brug af disse forslag?
- Vil ministeren undersøge omfanget og konsekvensen af azol-forurening i spildevandsslam, der udbringes på markerne, jf. besvarelsen af MOF alm. del spørgsmål 498, hvoraf det fremgår, at azoler ikke nedbrydes i rensningsanlæg, og at det kan tænkes at ende på landbrugsjord?
- Hvor stor en andel af svampemidlerne anvendes til vinterafgrøder, og hvor stor en andel af resistensproblemet kan tilskrives vinterafgrøder?"

Svar

Der er søgt efter dokumenter i den ønskede periode – både i det nuværende Miljø- og Fødevareministerium og i det daværende Miljøministerium og det daværende Ministerium for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. Der er søgt på dokumenter, hvor ordet ”azol” indgår i relation til resistensopbygning hos mennesker, og der er ikke fremkommet nogen dokumenter. Det skal bemærkes, at det ikke har været muligt at søge i året 2002 i det daværende Ministerium for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, da der udeliggende foreligger papirsager, der er overgået til rigsarkivet. Det vil være vanskeligt at indskrænke en gennemgang, da der ikke foreligger relevante sagsnumre.

Med undtagelse af dialogen mellem Institut for Agroøkologi, Aarhus Universitet og Miljøstyrelsen i 2012 jf. svar på alm del spm. 610 er der ikke fremkommet dokumenter hvor ordet ”azol” indgår i relation til resistensopbygning hos mennesker ved søgninger på azoler og krydsresistens, og der er derfor ikke noget, der indikerer, at der har været medarbejdere, der har været bekendt med, at der kunne være en risiko for krydsresistens. I den artikel, der henvises til i svar på alm del spm. 610, var der ikke anbefalinger ift. pesticider og biocider, og i rapporten ”Opinion onazole antimycotic resistance” (2002) konkluderes det, at der ikke er bevis for, at resistensen mod azol fungicider observeret i klinisk medicin skyldes landbrugspraksis.

Ministeriet har modtaget svar fra Belgien, Nederlandene, Storbritannien, Sverige og Tjekkiet. Alle landene er bekendt med, problematikken med infektion af lungepatienter med azol-resistente aspergillus, men ikke alle pesticidmyndigheder havde hørt om problemstillingen. Belgien svarede, at der i Belgien ikke eksisterer en national eller regional videnskabelig politik på dette område, og det er ikke af speciel prioritet i Belgien at forske i dette. Nederlandene er det land i EU, hvor der foregår mest forskning i azol- resistens. Der er for nylig udgivet en forskningsrapport, der også blev nævnt af den tidligere minister på samrådet den 5. april 2018. Der er planlagt yderligere forsøg for at undersøge flere aspekter af resistensudvikling og azolanvendelse, og forhåbentlig nå en konklusion om årsager. Storbritannien har svaret, at forskningen i UK har koncentreret sig om forekomst og udbredelse i patientpopulationen, men at man ikke har forsket i evt. sammenhæng mellem anvendelse i landbruget og udviklingen af resistente svampe. Sverige har svaret, at forekomsten af resistente svampe overvåges i et nationalt program, men at der er en meget lav forekomst blandt patienter i Sverige. Tjekkiet oplyste, at problematikken har været kendt i flere år, men at det ikke forekommer ret hyppigt hos deres patienter. Tjekkiet lader til at have det største fokus på humane sundhedsaspekter og omtaler ikke forskning på området mht. årsag til udvikling af resistente svampe.

Det vil være op til domstolene at afgøre, om der kan gøres et juridisk ansvar gældende i en sag som refereret, f.eks. efter erstatningsansvarslovens regler. Ved en evt. domstolsvurdering af et muligt juridisk ansvar for producenter eller brugere af azol-pesticider må det dog forventes at blive tillagt stor betydning, at området er underlagt en godkendelsesordning på baggrund af en detaljeret EU-regulering, og at azol-pesticiderne er godkendt på den baggrund. Derudover er det svært at forestille sig, at der kan påvises resistensopbygning i en person, som kan tilskrives en bestemt anvendelse af azol-midler og dermed placering af et juridisk ansvar. Domstolene vil ligeledes kunne få forelagt et spørgsmål om, hvorvidt offentlige myndigheder har pådraget sig et erstatningsretligt ansvar som følge af en sag, hvis der kan vises en sammenhæng mellem sygdommene og manglende handling fra myndighedernes side.

Det er op til den enkelte bruger at foretage de bedst mulige valg af pesticider i forhold til det konkrete bekæmpelsesbehov og til at forebygge resistens. Forholdene er forskellige fra bedrift til bedrift. Forebyggelse af resistens har prioritet i forhold til at sikre langsigtede gode dyrkningsforhold. Når et middel mister sin effektivitet, vil der typisk skiftes til et middel med en anden virkningsmekanisme

og/eller kombinationer af flere midler. Miljøstyrelsen har allerede i 2014 strammet reglerne for brug af nogle azol-midler af hensyn til risiko for udvaskning af et nedbrydningsprodukt til grundvandet jf. svar på alm. del spm. 611.

Det kan bekræftes, at producenter af sprøjtemidler er ansvarlige for at sikre, at deres produkter og produktion ikke medfører en unødigt risiko for mennesker og miljøet. Sprøjtemidler må samtidig ikke markedsføres eller anvendes, medmindre de er omfattet af en myndighedsgodkendelse. Så myndighederne, der godkender produkterne, er med til at kontrollere, at disse lever op til reglerne, herunder til kravet om, at der skal være vist sikker anvendelse af det konkrete produkt. Der er regler om ansvar for miljøskade i lov om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af miljøskader (miljøskadeloven) Der er ikke regler om krydsresistens i pesticidforordningen, og det indgår ikke i vurderingen i forbindelse med godkendelsen af midlerne.

Det har konsekvenser for de fremtidige driftsmuligheder at udelade at forebygge resistens ved bl.a. at ignorere resistensmærkning og ikke anvende sorter med resistens eller sortsblandinger. Det har derimod ikke konsekvenser myndighedsmæssigt, da der ikke er krav om fx anvendelse af bestemte sorter. Dette ville bl.a. besværliggøres af, at resistens mod sygdomme kan have meget forskellig varighed, da er mange eksempler på, at svampe med tiden tilpasser sig, og sorters resistens dermed nedbrydes.

I svaret på alm. del spm. 419 fremgår det, at risikoen uacceptabel krydsresistens i dag ikke vurderes, hvilket betyder, at det ikke indgår i vurderingen om, hvorvidt der kan vises sikker anvendelse – både på EU niveau og i de danske godkendelser. Min forgænger har nævnt problematikken over for sundhedskommissæren, og Danmark bringer spørgsmålet op i forbindelse med Kommissionens igangværende evaluering af pesticidforordningen.

I Danmark er der ikke godkendt antibiotika som pesticider, dvs. midler, der har antibakteriel virkning. Begrebet antimikrobiel resistens favner dog i WHO regi bredere og omfatter også eksempelvis azoler. Sundheds- og Ældreministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet har for nylig i 2018 bidraget til besvarelsen af WHO's monitorering af de enkelte landes fremgang ift. at håndtere antibiotikaresistens. Resultaterne af monitoreringen forventes offentliggjort i juni 2018.

Sundhedsministeren har desuden oplyst følgende:

”WHO's handlingsplan præsenterer fem overordnede målsætninger, som hver især uddybes i en række forslag til initiativer. De fem målsætninger omhandler kendskab til og kommunikation om antibiotikaresistens, styrket viden og evidens gennem forskning og overvågning, forebyggelse af infektioner, optimering af brugen af antibiotika til mennesker og dyr samt udvikling af en business case på AMR-området. Den danske indsats for at reducere forbruget af antibiotika til mennesker afspejler i høj grad disse indsatsområder, ligesom målsætningerne også går igen i EU-kommissionens seneste ”EU One Health Action Plan against AMR” fra 2017. Som eksempler på initiativer vil jeg først og fremmest fremhæve den nationale handlingsplan for antibiotika til mennesker, som jeg lancerede i juli 2017. Med handlingsplanen opstilles der for første gang i dansk historie tre målbare mål for en reduktion i forbruget af antibiotika frem mod udgangen af 2020. Hvad angår overvågning af antibiotikaresistens prioriterede regeringen og Dansk Folkeparti med aftalen om finansloven for 2018 i alt 48 mio. kr. til styrket indsats mod antibiotikaresistens på Statens Serum Institut fra 2018-2021 og efterfølgende 16 mio. kr. årligt. Endvidere har Sundheds- og Ældreministeriet siden 2012 udarbejdet nationale informationskampagner om rationel anvendelse af antibiotika samt antibiotikaresistens”.

Spørgsmålet om azol-forurening i spildevandsslam vil blive behandlet som en af flere kilder, der vurderes i den tværministerielle arbejdsgruppe, jf. svar på alm del spm. 494. Udvalget vil på et senere tidspunkt blive orienteret om dette arbejde.

Miljøstyrelsen har indhentet bidrag til besvarelse af spørgsmålet om anvendelse af svampemidler i vinterafgrøder fra Institut for Agroøkologi, Aarhus Universitet, som oplyser følgende:

"Den største anvendelse af azoler sker i vinterafgrøder, hvor vinterhvede udgør den største afgrøde. Der sprøjtes typiske 2-3 gange per sæson i vinterhvede. Azoler indgår som en vigtig komponent i de fleste behandlinger med azolmængder svarende til ca. 100-150 g a.s./ha. Azoler har en dominerende rolle til svampebekæmpelse i landbrugsafgrøder, da der kun er meget få andre alternativer og disse giver svagere effekt end azolerne. Desuden medtages azoler for at give bredere effekt og for at beskytte andre fungicidgrupper (SDHI'er) mod udvikling af resistens.

Det vurderes ikke, at den almindelige anvendelse af azoler i markbruget med bl.a. vintersæd har stort potentiale for at øge resistensproblemerne. Der findes ikke indtil videre undersøgelser, som bekræfter at resistensudviklingen er forbundet med denne anvendelse. Til gengæld peger især hollandske undersøgelser på, at resistensudviklingen hovedsageligt foregår i komposteringsmiljøer, hvor planterester med azolindhold giver svampen *Aspergillus fumigatus* gode vækstbetingelser, samt muligheder for at der selekteres for resistens."

Jakob Ellemann-Jensen

/

Lea Frimann Hansen